

Jednota a identita / Vnitřní a vnější subjektu

Subjekt je jednotou, nikoli identitou své vnitřní a vnější stránky; mezi oběma totiž není přísná paralelita, ba ani rovnováha,, nýbrž vnější stránka „působí“ svou vahou (setrvačností, příp. inertností), zatímco vnitřní stránka „působí“ svou aktivitou, která je schopna zvládnout setrvačnost a přece jí „vnutit“ něco nového. Můžeme to vyjádřit také tak, že vnější stránka převažuje, zatímco vnitřní převládá. V čem tedy může spočívat ona předpokládaná (event. zjišťovaná) jednota obojí stránky? Jaspers charakterizuje (1922, s. 17 – Ffická víra) význam slovesa „věřiti“ jako „být přítomen v polaritách“ (má ovšem na mysli jiné polarity, ale to není rozhodující); mohli bychom to snad právem uplatnit v našem případě, kdy jde také o jakousi (ovšem mnohem specifičtější) „polaritu“ mezi vnitřním a vnějším. Být „subjektem“ pak znamená být „tím přítomným“ pro dvojí stránku, totiž vlastní vnitřní a vlastní vnější. Proti Jaspersovi však nevidím, že by šlo o nějaký zlom, o nějakou „Subjekt-Objekt-Spaltung“; už proto nikoliv, že cílem a smyslem aktivity subjektu není překonání a zlikvidování oné „polarity“, nýbrž pouze nové, vyváženější sjednocení obojí, totiž vnitřní i vnější stránky subjektu. Ona vyváženost pak spočívá v tom, že vnitřní stránka není onou vnější utlačována a znevolňována, ale ani ona vnější (která je přece jistou organizací, jistým uskutečněným „řádem“) že není násilně opravována a napravována, nýbrž právě jen „organicky“. Mezi vnitřní a vnější stránkou není tedy nezbytně nepřekonatelný rozpor, oboustranně ničivé napětí, nýbrž je nebo může být (v jisté míře ovšem vždycky skutečně je) také souhra, spolupráce (synergie – vnější není pouhou pasivitou, i když má své setrvačnosti), oboustranný a tedy vzájemný „respekt“ (vnější potřebuje aktivity vnitřního, vnitřní se potřebuje prosazovat navenek). Ale není to nic samozřejmého ani automatického, vyžaduje to „sympatizující“ úsilí na obou stranách. To je ovšem možné jen za předpokladu, že vnější není totéž co „předmětné“ v onom chybném přístupu „zpředmětňování“.

(Písek, 040509-4.)